

BROEDVOGELINVENTARISATIE 2E INFILTRATIEGEBIED
NOORD EN ZUID

Inleiding.

In 1984 werd het totale 2e infiltratiegebied (oppervlakte 81.2 ha) door H.Vader geïnventariseerd. Het bleek toen dat dit terrein te groot was voor 1 persoon, zodat in 1985 het terrein werd opgesplitst in een noordelijk en een zuidelijk deel. Elk deel bleek toen exact even groot te zijn, nl. 40.6 ha. Het noordelijk deel werd in 1985 door F.Hieselaraar en J.Diemeer geteld, het zuidelijk deel werd weer door H.Vader geteld. Helaas werd het noordelijk deel in 1985 een onvoldoend aantal malen bezocht, waarvoor de cijfers aan de lage kant zijn. Bovendien werden de meeste eenden niet geteld, zodat hiervoor een schatting is gemaakt.

In 1984 werd het totale 2e infiltratiegebied volgens de verbeterde Bloem-Methode geteld en na afloop geïnterpreteerd volgens de BMP-methode. De watervogels werden niet meegeteld. De verkregen watervogelcijfers berusten op een eenmalige watervogeltelling die op 12 mei 1984 werd gehouden in de totale A.W.duinen.

In 1985 werden beide terreindelen volgens de BMP-methode geteld. In dit verslag wordt het 2e infiltratiegebied als één terrein besproken. Bij de broedvogelcijfers worden de gegevens echter wel in twee kolommen (noord en zuid) gepresenteerd. Voor BMP bestaat het 2e infiltratiegebied ook uit 2 inventarisatieterreinen. Het is namelijk niet ondenkbaar dat in de toekomst slechts één van de terreinen onderzocht kan worden. Voor de vergelijking met voorgaande jaren is het dan nodig om de broedvogelaantallen van het noordelijk- en zuidelijk deel apart beschikbaar te hebben.

Begrenzing.

Voor de broedvogelinventarisatie van het 2e infiltratiegebied zijn de volgende grenzen aangehouden. In het westen het Westerkanaal, waarbij de westoever de grens vormt, de noordgrens is de Duizendmeterweg. De oostgrens wordt gevormd door de oostoever van het Rechte Schusterkanaal en in het zuiden wordt als grens de zuidoever van een smal kronkelend kanaaltje (Huppelkanaaltje) aangehouden. Dit betekent dat, waar de grens door een kanaal wordt gevormd, alle op het water voorkomende watervogels meegeteld worden. De grens tussen het noordelijk- en zuidelijk deel wordt gevormd door de geasfalteerde weg die ongeveer halverwege het terrein van west naar oost loopt. In het uiterste oosten en westen wordt de grens gevormd door de in het verlengde van de asfaltweg lopende onverharde paden.

Terreinbeschrijving.

Voor de infiltratie met rivierwater bestond het terrein uit een relatief vlak en droog gebied. In het uiterste westen liep een duinenrij parallel aan het Westerkanaal, de toppen hiervan lagen 13-17 m boven NAP. In de oostelijke helft lagen twee duinen, de Bunkerberg met een top van 21 m+NAP en een naamloos duin met een top van 18+NAP. De begroeiing bestond toen voornamelijk uit droogte kruiden, veel Helm en Duindoorns. Hier en daar kwam een struweeltje voor bestaande uit Vlier, Meidoorn en Liguster.

In begin 60-er jaren werd begonnen met de aanleg van infiltratiegeulen en de daartussen liggende drains. Vrijwel het gehele terrein werd vergraven, tienduizenden kubieke meters zand werden afgevoerd en veenplaten werden verwijderd. Wat hierna overbleef was een grote zandwoestijn, alleen enkele duintoppen waren gespaard en hier was de oorspronkelijke begroeiing nog aanwezig. Na de graafwerkzaamheden werd het gehele terrein beplant met Helm en er werden enige asfaltwegen aangelegd. In 1964 werd het 2e infiltratiegebied in gebruik genomen, dat betekende dat toen de infiltratiegeulen met rivierwater werden gevuld. Het terrein was door alle vergravingen nog vlakker geworden en op de lagere delen boven de drains vormden zich al spoedig kwelplasjes.

De vegetatie paste zich spoedig bij de gewijzigde situatie aan. Enige jaren na de infiltratie was het gehele terrein begroeid met een dichte vegetatie van Helm en langs de poeltjes en geulen vormden de meestal aangeplante Wilgen en Populieren kleine bosjes. De niet verwoeste Duindoorns begonnen te groeien en zich uit te breiden. Doordat ca. om de twee jaar het totale gebied werd drooggezet om de op de bodems van de infiltratiegeulen gevormde sliblaag te verwijderen kreeg de moerasvegetatie langs de oevers geen kans. Het slib werd met behulp van Bulldozers op de oevers geschoven, waarbij ook de oevervegetatie volledig vernield en bedolven werd. Op deze oevers ontwikkelde zich in een strook van ca. 5 m breed een stovinge vegetatie van voornamelijk Brandnetel, Velddistel en Wilgenroosje. Vanaf 1975 werd het rivierwater beter gezuiverd bij de inlaatbron, waarbij het slib vrijwel totaal verwijderd wordt. Het was toen niet meer nodig om de bodems van de infiltratiegeulen schoon te maken (in 1986 nog steeds niet). Wel fluctueerde de waterstand in sommige jaren sterk en af toe stonden alle geulen zelfs geheel droog. De oevervegetatie heeft zich na 1975 sterk uitgebreid langs een aantal geulen. In 1984 is al een flink ontwikkelde rietkraag aanwezig, afgewisseld met Lisodde en Russen, hierin broeden nu FUt, Kleine Karekiet en Bosrietzanger. De brandnetels, distels en Wilgenroosjes zijn vrijwel verdwenen. De kwelplasjes zijn dichtgegroeid met wilgen en riet.

De massale helmvegetatie is op een enkel plekje na verdwenen. Grote mosvlaktes zijn ontstaan en op andere plaatsen heeft de duindoornvegetatie ondoordringbare barrières gevormd. De aangeplante populieren zijn bomen geworden, waar Zwarte Kraai en Ekster in broeden. De spaarzaam aanwezige struweeltjes beginnen volwassen te worden en herbergen nu een toenemend aantal Nachtegalen. In het water komen nu vissen voor, maar met de waterplanten is het slecht gesteld. In een groot deel van het jaar is het water bedekt met een laag flap.

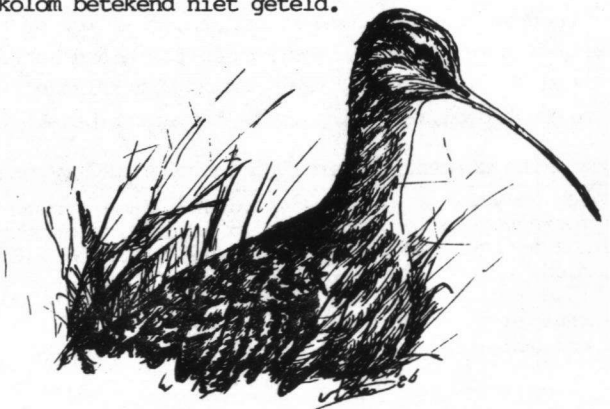
De bedekkingspercentages in 1985 (geschat).

Wegen en Paden	- 2% = 1,6 ha	Laag struweel	- 7% = 5,7 ha
Lage moerasvegetatie	- 1% = 0,8 ha	Duindoornstruweel-laag	- 8% = 6,5 ha
Hoge moerasvegetatie	- 1% = 0,8 ha	Duindoornstruweel-hoog	- 9% = 7,3 ha
Kaal zand	- 1% = 0,8 ha	Hoog struweel	- 6% = 4,9 ha
Mos	- 8% = 6,5 ha	Vegetatieloos open water	- 15% = 12,0 ha
Lage kruiden en grassen	- 9% = 7,3 ha		
Hoge kruiden en grassen	- 33% = 26,8 ha		

Overzicht van de broedterritoria in 1984 en 1985.

	1984	'85	'84	'85	Totaal	
	Noord	Noord	Zuid	Zuid	'84	'85
Fuut	3	1	1	2	4	3
Dodaars	1	0	0	0	1	0
Wilde Eend	3	-	4	4	7	4
Slobeend	0	-	0	1	0	1
Krakeend	2	-	2	3	4	3
Kuifeend	21	20	21	35	42	55
Tafeleend	2	-	3	7	5	7
Bergeend	0	1	1	3	1	4
Meerkoet	10	10	4	11	14	21
Scholekster	3	1	3	4	6	5
Kievit	2	1	1	0	3	1
Wulp	1	0	1	0	2	0
Zilvermeeuw	0	0	1	0	1	0
Stormmeeuw	3	0	14	3	17	3
Houtduif	2	1	3	0	5	1
Koekoek	1	1	1	1	2	2
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	3	2
Winterkoning	2	1	1	0	3	1
Heggenus	11	4	9	12	20	16
Merel	0	1	0	0	0	1
Tapuit	2	0	3	1	5	1
Roodborsttapuit	0	0	1	1	1	1
Paap	0	0	1	1	1	1
Nachtegaal	6	5	0	1	6	6
Sprinkhaanrietz.	2	1	2	2	4	3
Kleine Karekiet	3	0	1	3	4	3
Bosrietzanger	1	3	1	2	2	5
Grasmus	5	6	3	8	8	14
Braamsluiper	2	0	0	0	2	0
Fitis	35	34	27	21	62	55
Koolmees	3	2	0	1	3	3
Rietgors	7	5	5	11	12	16
Kneu	11	5	4	4	15	9
Ringmus	3	0	0	0	3	0
Ekster	6	2	4	3	10	5
Zwarte Kraai	0	0	0	1	0	1
	154	106	124	147	278	253

Een streepje (-) in de kolom betekend niet geteld.

In 1984 werden totaal 278 territoria vastgesteld, dit komt neer op 34,2 territoria per 10 ha inclusief de wateroppervlakte. In 1985 werden totaal 253 territoria vastgesteld, wat op 31,2 territoria per 10 ha neerkomt. Deze achteruitgang van 24 territoria komt geheel voor rekening van het noordelijke deel, wat onvoldoende onderzocht werd. De watervogels werden niet of nauwelijks geteld en doordat het inventariseren te vroeg in het seizoen werd beëindigd werden een aantal rietvogels gemist. Bovendien zal onervarenheid met de BMP inventarisatiemethode een rol gespeeld hebben.

Van een aantal vogelsoorten is het aantal broedvogels per 10 ha berekend, dit is inclusief de wateroppervlakte van 12 ha.

Het eerste getal heeft betrekking op 1984 en het tweede getal op 1985.

Heggenus 2,5/2,0, Nachtegaal 0,7/0,7, Grasmus 1,0/1,7, Fitis 7,6/6,8, Rietgors 1,5/2,0, Kneu 1,8/1,1 en Ekster 1,2/0,6.

Historische gegevens over de broedvogels.

Van een aantal vogelsoorten werden enige broedvogelaantallen uit vroeger jaren bekend. Deze gegevens werden gevonden in verslagen van Walters en Vlaanderen. Voor de duidelijkheid heb ik de jaren 1984 en 1985 ook in de kolommen opgenomen. Een - betekend niets bekend, 0 is geen broedpaar en ←0 is in dat jaar en eerder geen broedpaar.

	'64	'68	'69	'71	'72	'73	'74	'84	'85
Scholekster	7	2	-	-	-	8	7	6	5
Kievit	-	11	-	-	-	-	-	3	1
Tureluur	-	4	-	-	-	-	-	0	0
Grutto	-	2	-	-	-	-	-	0	0
Wulp	-	5-6	-	-	-	-	-	2	0
Stormmeeuw	-	-	-	10	-	23	27	17	3
Veldleeuwerik	18	-	29	-	17	-	14	0	0
Witte Kwikstaart	-	-	-	-	2	-	1	3	2
Merel	-	-	-	-	1	-	-	0	1
Tapuit	-	-	-	-	1	-	0	5	1
Paap	-	-	-	-	5	-	-	1	1
Sprinkhaanrietz.	-	-	-	-	1	-	-	4	3
Grasmus	7	-	-	-	6	-	5	8	14
Fitis	±10	-	-	-	21	-	12	63	55
Heggenus	-	-	-	-	±15	-	12	20	16
Rietgors	-	-	-	-	5	13	19	12	16
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	←0	6
Kleine Karekiet	-	-	-	-	-	-	-	←0	4
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	←0	2

Wat het meest opvalt in deze kolommen is, dat de Kievit bijna verdwenen is en Tureluur, Grutto, Wulp en Veldleeuwerik verdwenen zijn. De Stormmeeuw en Paapje zijn hard achteruit gegaan. Het aantal Tapuiten fluctueert sterk. De rietvogels, Nachtegaal, Grasmus en Fitis gaan flink vooruit.

De meeste veranderingen in de vogelstand hangen nauw samen met de enorme biotoopveranderingen. De toekomst zal leren of, en zo ja welke verschuivingen in de broedvogelstand zich nog zullen voordoen.